جوانییەکانی دوێنێ لە کۆمەڵە شیعری ئاوێنەکانی منداڵی هوردوهەڵبوون

سەدیق سەعید
ڕواندزی

بێگومان، سروشتی فیزیکییانەی ژیانە کە دەبێ مرۆڤەکان قۆناغەکانی ژیانییان لە منداڵییەوە ببڕن تا پیرێتی و سەرەنجام مردنیش. ئەوشێوە دینامیکیەی ژیان، ڕێگایەکە نە بە ئارەزووی ئێمە دەڕوات، نە بە ئارەزووی ئێمەش ئاراستەکەی دەگۆڕێت. بۆیە بڕوام وایە ئەگەر مرۆڤەکان بۆیان بکرایە بگەڕێنەوە منداڵی، ئەوا هەموویان گەورەییان جێدەهێشت. بیرم ناکەوێتەوە کێیە گوتویەتی: (مرۆڤەکان کە منداڵن حەزدەکەن گەورەبن، کە گەورەش بوون، خۆزگە دەخوازن منداڵ ببنەوە، خەونی منداڵەکان دێتە دی و گەورە دەبن، وەلێ هەرگیزاو هەرگیز خەونی گەورەکان نایەتە دی و جارێکی دیکە منداڵ نابنەوە). دیارە تەمەنی منداڵی کە هێمای ژیانێکی پاك و سادە و جوانە، لای هەموو مرۆڤێك جوانی و بەهای تایبەتی [illegible].

بەو پێیەی مرۆڤ لە منداڵیدا هێشتا بە وەیشوومەکانی ژیانی گەورەیی ئاشنا نەبووە و هەرتەنها چەند خەونێکی بچووکی هەیە کەلە یاریکردنێکی سادەدا بەرجەستە دەبن. وەلێ کاتێ گەورەبوو، گرفت و خەونەکانیش لە گەڵیدا گەورە دەبن، دەرەنجامیش بەر ژیانێك دەکەوێت، کە ڕەنگە هەرگیزا و هەرگیز ویستی نەبووبێت. لە کۆمەڵە شیعری (ئاوێنەکانی منداڵی هوردوهەڵبوون) ئێمە تاسەی قووڵی مرۆڤێك لە گەڕانەوەی بۆ منداڵی دەبینین، کە هەموو خۆزگەیەکی بە ژیانی ئەو کات هەڵواسیوە و گەورەبوون وەك هێمای ژیانێکی ئاڵۆزو پڕ لە ویشوومە دەبینێت.

بە تایبەتیش لە زەمەنی ئێستادا، کە خەریکە تەکنەلۆژیا مرۆڤەکان لە سیمای مرۆڤانەی خۆیان دادەماڵێت. گەڕانەوە بۆ منداڵی، پانتایەکی گەورەی لە شیعری ئیسماعیل بەرزنجی بە گشتی وئەو کۆمەڵە شیعرەش گرتووە. بەڵام ئەو گەڕانەوەیە بۆ منداڵی، جیاوازە لە گەڕانەوەی بەشێکی زۆری شاعیرانی ئێمە کە خەونی منداڵی لە چوونە قوتابخانە و یاری کۆڵان وجەژن چەند دیاردەیەکی تردە بیننەوە.

بەدەربڕینێکی تر، گەڕانەوەی بەرزنجی، گەڕانەوەیەکی خودگەرایانە نییە کە لە ڕێگەیەوە منداڵی خۆی بە بیرئێمە بێنێتەوە، بەڵکو گەڕانەوەیەکی سۆبژێکتییە کە لە پەراوێزییەوە سیما کۆمەڵایەتییەکانی ژیانی دوێنێی کۆمەڵگای کوردی دەبینین.گەڕانەوەی بەرزنجی بەو قووڵییە لەو کۆمەڵە شیعرەدا،بۆ بیر هێنانەوە نییە، بەڵکو گەڕانەوەیەکە کە لە پەراوێزییەوە مرۆڤ سیمای ژیانی ئاڵۆزو بێ بەهای ئێستا، بەراورد بکات بە سیمای ژیانی دوێنێ و جوانییەکانی ژیانی دوێنێ.ئێمە نابێ ئەوەمان بیربچێت کە هەمووومان منداڵیمان دیوە و هەزاران یادگاری و بیرەوەری ئەو ڕۆژانەمان لە خەیاڵدا ماوە، ئەو ڕۆژگارانە بۆ ئێمە خۆمان گوزارشت لە ژیان دەکەن نەك بۆ کەسێکی تر،بۆیە ئەگەر گەڕانەوە بۆ منداڵی کورت بکەینەوە لە هەندێك خەسڵەتی منداڵانەی وەك چوونە قوتابخانە و یاریکردن وەك ئەوەی بەشێك لە شاعیران تێی گەیشتوون، ئەوا هەمووومان دەتوانین بگەڕێینەوە بۆ قۆناغی منداڵی و لە تێکستێکدا نمایشی ئەو زەمەنە بکەین.بۆ من جیاوزکەوتنەوەی بەرزنجی وەکو شاعیرێك لەگەڵ ئەوانیتر لێرەدایە. چونکە بەرزنجی کە دەگەڕێتەوە منداڵی، دەگەڕێتەوەلای(هەرەلەیلێی شەمال سائیب و مۆسیقای چەمی ڕێزان وقەڵەمی شیڤەرو مستەفا پەژارو پیربال مەحمود و سینگ کوتانی ژنان لە سەر قەبران و ئامێری گێرەکردن)و دەیان دیاردە و بابەتی تریش.

لێرەدا پرسیاری سەرەکی ئەوەیە، بەرزنجی بۆچی لە پەراوێزی گەڕانەوە بۆ منداڵی باسی ئەوانە دەکات و بەبیر ئێمەی خوێنەران بە گشتی و هەولێرییەکانی بە تایبەتی دێنێتەوە؟بەرلەوەی لەسەر ئەو ڕوانینەی شاعیر وەکو خوێنەرێك بوەستین، دەمەوێ ئەو پرسیارە بکەم کە مرۆڤی ئەو چەرخە و بەرزنجیش وەك یەکێك لەوان بۆچی هێندە تامەزرۆی گەڕانەوەن بۆ منداڵی؟ لە کاتێکدا دۆنیاشن ئەمە جگە لە خەیاڵ و وەهمێك هیچی ترنییە؟ نکوڵی لەوە ناکرێت تا ژیان بەرەو پێش بچێت، ئاڵۆزیش دەبێت. ئێمە ئێستا لە زەمەنێکدا ئەژین، کە زەمەنی خودگەرایی و کاڵبوونەوەی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و بێ بەهابوونی جوانییەکانی ژیانە.

لە زەمەنێکدا ئەژین، کە بە هۆی پێشکەوتنە تەکنەلۆژییەکان و ئەو بەریەککەوتنەی مرۆڤ و مۆدێرنە، هەموو ئەو سیما کۆمەڵایەتیيانەی ژیانی مرۆڤەکانی لە دوێنێدا لە جوانی و میهرەبانی و بەخشندەیی پێ دەناسرایەوە،بوونیان نەماوە. مرۆڤی ئەو سەردەمە بێخۆی دەژیت.

ئەو تایبتمەندییە لە ژیانی مرۆڤی کورددا، ڕەگێکی کولتووری و

سۆسیۆلۆژی درێژی نییە وەك ئەوەی مرۆڤێکی خۆرئاوایی هەرلە سەرەتاوە لە سەر بنەمای ژیانی خودی و تاکەکەسی خۆی پەروەردە دەکرێت، بەڵکو ئەو تەنهایە کوشندەیە و ئەو دابڕانە کۆمەڵایەتی و خودیەی ژیانی ئێمە، بەرمەبنای ئالۆزبوونی ژیان و دیاردە تەکنەلۆژییەکانی سەردەمن. مرۆڤی ڕۆژهەڵاتی، پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان بە بەشێك لە سیما سەرەکییەکانی ژیانی خۆی دەزانێت، چونکە ئەو لە بنەڕەتدا لە چوارچێوەی ئەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە لە گەڵ ئەوانیتردا پەروەردە کراوە و گەورەبووە وژیاوە. کاتێ ئەو پەیوەندییانەش نەمان، ئیدی لە ئاستی بووندا هەست بە نامۆبوونێکی قووڵ دەکات. ئێمە نابێ ئەوەمان بیربچێت کە یەکێك لەو هۆکارانەی وادەکات مرۆڤی کورد بگەڕێتەوە ڕابردوو، ئەو پەیوەندییانە بووە.

بە تێڕوانینی مرۆڤی کورد لە ئێستادا، ئەگەر جوانییەك هەبوو بێت، ئەگەر پیرۆزیی و چێژێکی ژیان هەبووبێت(کەلەڕاستیشدا وایە)ئەوا لە دوێنێ دابووە. بۆیە بەردەوام ئارەزوویی گەڕانەوە دەکات بۆ ڕابردوو،ئەگەرچی دڵنیاشە لەوەی کە ئەو گەڕانەوەیە، ناتوانێت ژیانی ئەو لە ئێستادا بگۆڕێت.لە تێڕوانینی زۆربەی هەرە زۆری مرۆڤەکاندا، ئێستای ژیان، هۆمایە بۆ ژیانێکی بێ ماناو بێ بەهای دوور لە هەموو ئەو سیما جوانانەی لە ژیانی دوێنێیدا بینیویەتی.

بۆیەشە بڕوای وایە ئەگەر جوانییەك هەبووبێت لە ژیاندا، ئەوا لە ڕابردوو بە جێما. لە کۆمەڵە شیعری(ئاوێنەکانی منداڵی هوردو هەڵابوون)ڕابردوو بە گشتی و منداڵیش بە تایبەتی ڕەنگدانەوەیەکی قووڵیان هەیە. بەرزنجی بە تاسەیەك دەگەڕێتەوە جوانییەکانی دوێنێ ، کە هەموو وێنە و دەربڕینە شیعرییەکان جۆرێك لە هەستێکی غەمگینی بە مرۆڤ دەبەخشن لە کاتی خوێنەوەیان. بە دەربڕینێکی تر، ئێمە کاتێ ئەو شیعرانە دەخوێنینەوە، هەر تەنها خەونی گەڕانەوەی شاعیرێك بۆ ڕابردوو نابینین، بەڵکو لە گەڵیشدا ڕابردووی خۆمان و منداڵی خۆمان دێتەوە خەیاڵ و هاوشێوەی شاعیر غەمگین دەبین.ئەو گەڕانەوەیەی بەرزنجی شاعیر بۆ ڕابردوو، هەر تەنها پەیوەست نییە بە جوانییەکانی دوێنێ، بەڵکو پاڵنەری سەرەکی هەڵاتنە لە ئێستا کە بە هەموو پێوەرێك هەڵگری ژیانێکی ئاڵۆزو بێ مانایە. بەرزنجی کە دەگەڕێتەوە ڕابردوو، دڵنیایە و دەزانێت کە ئەمە جگە لەوەهەمێك ، هیچی تر نییە.

وەلێ بەلای ئەو، گەڕانەوە بۆ زەمەنی ئەوکات، زۆر لەوە ئاسوودەترە کە مرۆڤ لە ئێستادا بژیت. ڕابردوو، هۆمایە بۆ ژیانێك کە بەهەموو

سیماکانییەوە نەك هەر جیاوازتر بوو لە ژیانی ئێستا، بەڵکو جوانتریش بوو. بۆیە بەرزنجی کاتێ دەگەڕێتەوە ڕابردوو، پەیامی ئەو لەو گەڕانەوەیەدا، هاوتاکردن و بەراوردکردنی ژیانی ئێستایە بە دوێنێ لە هەموو ڕووەکانەوە. بەرزنجی لەو گەڕانەوەیەدا، مەبەستیەتی بە خوێنەربڵێت سەرنج لە جوانیی و شکۆمەندیی و پیرۆزییەکانی دوێنێ بدەن. سەرنج لە ژیانی سادە و ساکاری ڕابردوو بدەن، ئەو سیمبولانەی بەرزنجی لە شیعرەکانیدا وەك ئاماژەیەك بۆ ڕابردوو باسیان دەکات، دەلالەت لە جوانی و پیرۆزییەکانی سەردەمێك دەکەن. بەرزنحی لەوێنەیەکی شیعریدا دەڵێت:

بیری هەرە لەیلێ وبووکی تازە و
کیژۆرە ئەسمەرێ و یاردیلێ دەکەم..

شاعیر لێرەدا، دەگەڕێتەوە سەردەمێك کە ئەو هونەرمەندانە، دەنگی دیارو بە چێژی هونەری ئەو سەردەمەبوون. ئەو سەردەمەی هونەری گۆرانی،جوانی و چێژێکی تێدابوو، وەك ئێستا گۆرانی کوردی بە بازاری نەبووبوو، تا ئەو ڕادەیەی هیچ نەتەوەیەك لە دنیادا، هێندەی ئێمە لەو هەرێمە بچووکەدا گۆرانیبێژی هەبێت! شەمال سائیب و فواد ئەحمەد، کە ئێستاش بە تاسەوە گوێ لە گۆرانیەکانییان دەگرین، گوزارشت لە هونەرێکی پڕ لە چێژو جوانی دەکەن. هێمانە بۆ سەردەمێك کە گۆرانی وتن بەها و جوانی خۆی هەبوو، ئێستا بەو هەموو لە شکرە گۆڕانیبێژەوە، ناتوانن تاسەی بەرزنجی و من و هەزارانی دیکەش بشکێنن.گەڕانەوە بۆ هەرە لەیلێ، گەڕانەوەیە بۆ زەمەنێك کە هونەر بەشێك بوو لە سیمای نەتەوایەتی و جوانییەکانی ژیان لەو سەردەمدا.

ئەوە ئەو جوانییە وا لە شاعیر دەکات سەدان گۆڕانیبێژی ئێستا لە بیربکات و بگەڕێتەوە لای هەرە لەیلێی شەمال سائیب.بەرزنجی شاعیر لە گەڕانەوەی بۆ ڕابردوودا، لە پاڵ نیشاندانی هەر وێنەیەکی ڕابردوو، لەئێستادا ڕاماندەگرێت، گەڕانەوە بۆ ئەو هەموو ناو و دیاردە و شوێن و جێگە و ڕووداو بە سەرهاتەکان، گەڕانەوەیەکە کە ژیانی ئێستا بەراوردی دوێنێ بکەین و لە پاڵیشیدا بۆجوانییەکان بگەڕێین. بەرزنجی لەو دەقەیدا، پانۆڕامای ژیان لە شێوەی شریتی فلمێکی سینەمایی دێنێتەوە بەرچاو. کە وێنەکانی هەر چەندە کۆن و تەلخ بوونە،وەلێ هێشتا جوانن. بەرزنجی شاعیرلەو گەڕانەوەیەدا، هەموو سیماکانی ژیانی دوێنێ، بە گەلێك ئامرازو خەسڵەت دەبینێت. تەنانەت باسی لە گێرەکردن و مۆدێلەکانی قوماش و سیمای پڕ شکۆمەندیی و بەریئانەی مرۆڤەکان و ژیانی پێشمەرگایەتیش دەکات. تا

ئەو ڕادەیەی خوێنەر یەك بە یەك ئەو دیمەنانەی دێنەوە بەرچاو، لە خەیاڵی خۆیدا وێنایان دەکات.بەرزنجی لەوێنەیەکی دیکەی شیعریدا دەڵێت:_

بیری کتێبخانەی خۆماڵی..
تێڕامانەکانی جەودت ناجی و
شەپقە جوانەکەی ئەحمەد ئاکۆدەکەم.

شاعیرە لێرەدا، سێ سیمای سەرەکی ژیان ئەو کات لەوکەسایەتی و شوێنانە بەرجەستە دەکات. ئەو کەسایەتییانە، دەلالەت لە بوونی دیاردەکانی زەمەنێك دەکەن کە لە ڕابردوودا بوونیان هەبووە. کتێبخانەی خۆماڵی، بە تەنها هێما نییە بۆ کتێبخانەیەك، بەڵکو نیشاندانی زەمەنێکە کە کتێب و خوێندنەوە و خوێنەری کتێب، ئەو پەڕی بەهایان هەبوو. من لە بیرەوەری چەندین کەسایەتی هەولێریدا ئەوەم خوێندۆتەوە، کە زەمەنێك خەڵکی هەولێر لە بەردەم کتێبخانەکاندا، ڕێزیان دەبەست بۆ کڕینی گۆڤارو ڕۆژنامە، بە تاسەوە چاوەڕوانی هاوکاری و بەیانیان دەکرد.

بە هەموو پێوەرێك لە هەفتاکان و هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا، خوێندنەوە و خوێنەری کتێب زۆرتر بوو لە زەمەنی ئێستا، بەرزنجی لە ڕێگەی ئەو کتێبخانەوە، دەمانگەڕێنێتەوە سەردەمی خوێندەواریی و پیرۆزی کتێب،سەردەمێك کە خوێندنەوە بەشێك بوو لە ژیانی ڕۆژانەی تاکەکان،تێڕامانەکانی جەودەت ناجی و شەپقەکەی ئەحمەد ئاکۆش، گوزارشت لە مرۆڤی بەویقارو بیرکەرەوە دەکەن.

ئەو مرۆڤانە، نموونەی ئەو ڕەهەندە مرۆییەن کە لە زەمەنی ڕابردووا بوونیان هەبوو. زەمەنێك کە مرۆڤ پایە و پیرۆزی و پێگەی کۆمەڵایەتی و پیشەییانەی بەرزی هەبوو، زەمەنێك کاتێ قوتابییەکان مامۆستاکانی خۆیان دەدیت، شەرم دایدەگرتن وخۆیان حەشاردەدا.چونکە مامۆستا ئەوەندە کارەکتەرێکی گەورە وپیرۆز بوو. بەڵام لە ئێستادا، مرۆڤ نەك تەنها بوونەوەرێکی گەورە و ڕێزلێگیراو نییە، بگرە هەموو ڕۆژێك شکۆشی دەشکێنرێت لەلایەن هاوڕەگەزەکەیەوە.

مرۆڤی ئەو سەردەمەی ئێمە، کوا بیردەکاتەوە!کوا کتێب دەخوێنێتەوە! مرۆڤێك هەموو ژیانی ڕۆژانەی لە نێوچات و فەیسبووك و پۆبجی و بەندبۆژەکان بەرێتە سەر، چۆن دەتوانێت وەك جەودەت ناجی ڕابمێنێت؟چۆن سەلیقەی ئەوەی هەیە وەك ئەحمەد ئاکۆ شیکپۆش و ڕێکپۆش بێت؟ ئەوانەی ڕادەمێنن و هەڵوەستە دەکەن، بیر دەکەنەوە،

کەسانی ئەقڵانین.بەرزنجی لە ڕێگەی ئەو وێناکردنانەوە، دەمانگێڕێتەوە ئەو سەردەمەی کە ژیان بەهاو پیرۆزی هەبوو. کە مرۆڤەکان نموونەی ویقارو ڕێزوخۆشەویستی بوون. سەردەمێك کە تەنها سۆزو خۆشەویستی و پەیوەندییەکی ڕوحییانە مرۆڤەکانی بە یەکتری دەبەستەوە، نەك بەرژەوەندی تایبەتی و کەسی. بە هەموو پێوەرێك ئەو خەسڵەتانەی لە ژیانی دوێنێی مرۆڤەکان هەبوو، ئەمڕۆ بوونیان نەماوە. بێگومان هەموومان دەزانین کە ژیان پێشدەکەوێت و قۆناغەکان دەگۆڕێن،ئەوە ئاساییە و یاسای دینامیکییانەی ژیانە، بەڵام ئەوەی لەو نێوەندەدا دەبێ شکۆ و پیرۆزی خۆی بمێنێت، ژیانی کەسەکانە.

گۆڕانکارییەکان، دەبێ بەرمەبنای جوانترکردنی ژیان و خۆشبەختکردنی زیاتری کەسەکان بێت، نەك لە ئاستی ڕوحی و دەروونیدا بیانڕووخێنێت.چ دیاردەیەك وەك تەکنەلۆژیا لە ئێستادا ژیانی ئێمەی ئاڵۆزو بێ بەها کردووە؟چۆن بۆتە هۆکاری تێکدانی شیرازەی کۆمەڵایەتی کۆمەلگا؟ مرۆڤی ئەو سەردەمەی ئێمە لە کوردستاندا، هەموو شتێکی هەیە بەختەوەری نییە، بە پێچەوانەی دوێنێ کە مرۆڤەکان هیچیان نەبوو، سادە و ساکار دەژیان، بەڵام بە ختەوەربوون.بەرزنجی لە نیشاندنی سیماکانی ڕابردوودا، ناشرینییەکانی ئێستامان دێنێتە بەرچاو، وامان لێدەکەت کە ئاخ بۆ ژیانێك هەڵبکێشین کە جارێکی تردووبارە نابێتەوە.شاعیر لەو دەقەیدا، دەگەڕێتەوە سەر هەموو دیاردەکانی ژیانی ڕابردووی ئێمە.یەك بە یەك دیمەنەکان دێنێتەوە بەرچاو. تا ئەو ڕادەیەی خوێنەر کە دەقەکە دەخوێنێتەوە، واهەست دەکات لەهەمان ئەو زەمەنەی ڕابردوو دەژیت، چونکە ئەوەندە قووڵ بە دیمەنەکانی ژیانی دوێنێ گرێمان دەداتەوە.شاعیر لە گەڕانەوە بۆ ڕابردوو بەردەوام دەبێت و ئەمجارەیان دەڵێت:_

بیری بارانی سەرپەڵە و..
تکە تکە دڵۆپە و..
باگوردان گێڕان و
دووکەڵی سۆبای دار دەکەم..

شاعیر لە خستە ڕووی ئەم ئامرازو وێنانەدا،شێوەژیانی کۆمەڵایەتی وئەندازەسازیی و بیناسازیی مرۆڤی کورد لە ڕابردوودا دەخاتە بەرچاو. لەڕابردوودا، ڕوحێکی گەرم لە نێو ئەو خانووە قوڕینانە هەبوو، مرۆڤگەلێك لەو خانووانە دەژیان، کە ژیانیان تەژی بوو لە خۆشەویستی و میهرەبانی. ئێستا وێڕای ئەو هەموو ئاپرتمان و خانووە

سەرنجراکێش و نەخشێنراوانەی بەردی مەڕمەڕ، هیچ چێژێك لە ژیانکردن نابینین. ئەم خانووانە، وەك ئەوە وایە مرۆڤی مردوو لە نێویدا بژیت.خانووەکانمان گەورە و فراوان بوونە، بەڵام دڵ و ڕوحمان بچووك بوونەتەوە، ئەو دەمانەی تکە تکی دڵۆپە دەهات و بە با گوردان سەرخانووەکانمان دەگێڕا، چێژێکی دیکەمان لە زستان دەدیت، پەیوەندییەکی ترمان لە گەڵ سروشت و دەوروبەر هەبوو. گوندەکانی کوردستان لە ڕابردوودا، هێمای بیناسازیی کوردەواری و نەخشەی ئەندازەیی ئەقڵی کوردی بوون، ئێستا هەمان ئەو گوندانە نەك مۆڕکی ڕەسەنی گوندێکی کوردەوارییان لە دەستداوە،بگرە کاتێ سەردانیان دەکەین هەر واهەست دەکەین لە شارێکی بچووکداین.

چونکە هیچ مۆڕك و سیمایەکی ڕەسەنی کوردەواری لەو گوندانەدا نەماوە. کێ ئێستا باگوردان لە گوند بەکاردێنێت؟ کێ ئاو ڕشێنی خۆڵی ژێر کە پرێکی بەرخانووێکی قوڕین دەکات کە بۆنی خۆڵ و بۆنی ڕۆحان کاست بکەن؟ئەم دیمەنانەی دوێنێ لە گوند دەماندیت، کوا لە ئێستادا بوونیان ماوە. لە ڕاستیدا هیچ بنەمایەکی ژیانی ئێمە وەکو دوێنێ نەماوەتەوە. هەمووی کەوتۆتە ژێر کاریگەریەتی و هەژموونی دنیای نوێ و تەکنەلۆژیا و مۆدێرنە. دنیایەك کە مرۆڤەکانی لە قاوغی خۆیدا قەتیس کردووە و کردوونی بە ڕۆبۆتێکی قسەکەر. زۆربە دەگمەن ئەو خەسڵەتە جوانانەی مرۆڤەکان دەبینین کە لە ڕابردوودا هەبوون. بەرزنجی شاعیر کە بە کۆڵێك خەم و دنیایەك ئاخ و تاسەی قووڵەوە بیری ئەو هەموو جوانیانەی دوێنێ دەکات، مەبەستیەتی لە ئێستایەك هەڵبێت کە هێمای ژیانێکی ناشرین و بێ مانایە بۆ هەمووان ئەگەر خۆمان فریو نەدەین. شاعیر دوای ئەوەی هەمووجوانییەکانی دوێنێ دێنێتەوە بیرخۆی، دواجار نزا لە خوادەکات و دەڵێت:_

ئەی خودای ئەڤین و جوانی..
حەوت ساڵان لە جێگەم بخە..
زمانم لە گۆ بخە.
بەس بیرم لێ مەسێنە..

بێگومان، مرۆڤ لە ڕێگەی بیرەوە درك دەکات و بیردەکاتەوە، ئەوکاتەی بیرلەکاردەکەوێت، مرۆڤ توانای ژیانکردن و بیرکردنەوەی نامێنێت، ئەگەر هەموو ئەندامەکانی جەستەشی ساغ بن. شاعیر تەنها لە ڕێگەی ئەوبیرەوە دەتوانێت بگەڕێتەوە جوانییەکانی دوێنێ و یادگارییەکانی ڕابردوو. ئەو دەزانێت تازە گەڕانەوە بۆ ئەو ڕۆژانە بەجەستە مەحاڵە، بۆیە تاکە شتێك کە بتوانێت بە هۆیەوە بیر لەجوانییەکانی دوێنێ بکاتەوە ئەوەیە، کە تەنها بە خەیاڵ و

بیرکردنەوە بگەڕێتەوە ڕابردوو. بۆیە شاعیر نزا دەکات خودا ئەو بیرەی لە کار نەخات و نەیخافڵێنێ، بۆ ئەوەی بتوانێت بیر لە ڕابردووێك بکاتەوە کەلای ئەو هێمای ژیانێکی زۆرجوان و پڕبە هایە. شاعیر بەلایەوە ئاساییە خودا لە پەلوپۆی بخات و بیخاتە نێوجێگەوە، لە بەرامبەر ئەوەی تەنها نەخافڵێت و بتوانێت بیر لە ڕابردوو بکاتەوە.

چونکە تەنها بیرکردنەوە لەو زەمەنە، لە ئێستایەکی ئاڵۆزو ناشریندا ڕزگاریدەکات. کە بیرکردنەوە نەما،ناتوانێت جوانییەکانی دوێنێ و یادگارییەکانی ڕابردوو،بێنێتەوە بەرچاوی خۆی. گەڕانەوەی بەرزنجی شاعیر بەو تاسە قووڵەوە بۆ ڕابردوو، گەڕانەوەیەك نییە سادە و ڕاگوزەر وەك ئەوەی لە بەشێکی زۆری شیعری شاعیرانی تردەیبینین و بەزمانێکی میللییانە باسی دەکەن! گەڕانەوەی ئەو بۆ ڕابردوو، گەڕانەوەیەکە بۆ زەمەنێك کە پرسیارمان لادروست دەکات.

شاعیر لە ڕێگەی ئەو وێنانەوە، لە بەردەم ژیانی ئێستادا ڕاماندەگرێت وناچارمان دەکات بەراوردی ژیانی ئێستا بە دوێنێ بکەین. پرسیاری ئەوەمان لادروست دەکات کە ئاخۆ ئەو جوانی و پاکی و میهرەبانییەی لە ژیانی دوێنێماندا هەبووچی لێهات؟ ئەمڕۆ بوونی ماوە. بەرزنجی لە ڕێگەی ئەو شیعرانەوە، بەراوردێکی وردی مرۆیی و کۆمەڵایەتی و دەروونی تاکەکان، لە ژیانی ئێستاو ڕابردوو دەکات. ستایلی ژیانی هەردوو زەمەنەکەمان پیشان دەدات.بەرزنجی شاعیر بە بڕوای من وەك خوێنەرێك، مرۆڤی ئەو سەردەمە نییە، ئەومرۆڤی نێو تەکنەلۆژیاو ژاوەژاوەی ژیان و بەڕۆبۆت بوونی مرۆڤەکان و کاڵبوونەوەی بەها جوانەکانی ژیان نییە،ئەو مرۆڤی زەمەنێك نییە کە بۆ بەهاترین سەرمایە تیایدا مرۆڤە.

ئەو دەیەوێت ژیانێك بژیت، مرۆڤ تیایدا ئاسوودە بێت. ئەو دەیەوێت هیچی نەبێت ژیانی هەبێت، پێچەوانەی ئێستای ژیانی تاکەکان، کە هەموو شتێکیان لە جوانترین و بەهادارتریان و دواترین مۆدێلەکانی ژیانکردن هەیە، بەڵام ژیانیان نییە و هەست بەبەختەوەری ناکەن.. دواجار دەمەوێ ئاماژە بەوە بدەم کە ئەزموونی بەرزنجی بۆمن وەك خوێنەرێك، ئەزموونێکی سەرنجڕاکێشە و پێشتریش لە بارەی شیعرەکانیەوە دواوم. ئەگەرچی زمانی شیعری ئەو شاعیرە، زمانێکی زۆر سادە و ساکارە، زمانێك نییە نە لە ناوەڕۆك نە لە فۆڕم ئاڵۆزو گران بێت، بەلکو هەمان زمانی ئاساییەکە بەڵام زمانێکە دووخاسیەتی دیاری تێدایە کە ئەوانیش لەلایەکە خوێنەر ڕادەگرێت و پرسیاری لادروست دەکات، ئەوەی دووەمیان زمانێکە دەگەڕێتەوە سەر بچووکترین

و پەراوێزترین دیاردە و سیماکانی ژیان و لە شیعردا تەوزیفیان دەکاتەوە، کە ئەمە یەکێکە لە ئەرکە بنچینەیەکانی شیعر، بەوەی کە وێنایەك بەرهەم بهێنێت، ئەوانیتر درکی بۆ نەکەن.

بڕواناکەم لەو هەموو هەولێرەدا کە ملیۆنێك مرۆڤ زیاتری تێدا ئەژیت، کەسێکی دیکە هەبێت جەودت ناجی بەبیربێت، گامێشەوانە عەرەبەکانی بیربێتەوە و لە تێکستێکی ئەدەبیدا باسیان بکات. من دوای خوێنەوەی ئەو شیعرە، واهەست دەکەم لەو زەمەندا ژیاوم و هەموو شتەکانم بینیوە، گەرچی ئەو کات من هەر نەشبوومە. بەڵام ئەوە چییە وات لێدەکات هەست بەو ژیانە بکەیت، بێگومان شیعرە. شیعرێك کە خوێنەر ڕادەگرێت دەیگەڕێنێتەوە زەمەنێك کە پرسیار بکات و بەراوردی ڕابردوو بە ئێستاوە بکات و دواجاریش خەسڵەتەکانی مرۆڤی لەهەردوو سەردەمەکە بۆدەربکەوێت..

*ئاوێنەکانی منداڵی هوردوهەڵابوون/شیعر/ ئیسماعیل بەرزنجی/لەبڵاوکراوەکانی بەڕێوەبەرایەتی چاڵاکی وێژەیی هەولێر/2018..

سەدیق سەعید ڕواندزی